

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ความมีอยู่ของชุมชนสังฆะ : ศึกษากรณี สวณโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดคุณลักษณะ องค์ประกอบและรูปแบบของความมีอยู่ของชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนาและชุมชนสังฆะในสวณโมกขพลาราม และเพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของชุมชนสังฆะในสวณโมกขพลารามที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาสังคม

ผลการศึกษาพบว่า แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนามีปรากฏขึ้นเมื่อครั้งการชุมนุมของพระอริยสงฆ์ในวันเพ็ญเดือน 3 (วันมาฆบูชา) พระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศหลักคำสอนที่เรียกว่า “โอวาทปาติโมกข์” อันประกอบด้วยหลักของการทำความดี ไม่ทำความชั่ว และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ถือว่าเป็นหลักการ วิธีการและอุดมการณ์ของชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนา

ส่วนคุณลักษณะและองค์ประกอบของชุมชนสังฆะในพระพุทธศาสนา และสวณโมกขพลาราม จากการศึกษพบว่า มีลักษณะที่เหมือนกันและคล้ายคลึงกัน ซึ่งคุณลักษณะของชุมชนสังฆะประกอบด้วย 1) ความเป็นเสมอภาคกันโดยศีลและทฎฐิภายใต้อำนาจของพระธรรมวินัย 2) ชุมชนสังฆะมีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างสันโดษ 3) มีหลักการ วิธีการและอุดมการณ์ของชุมชนสังฆะมีพระนิพพานเป็นอุดมการณ์สูงสุด มีหลักการ คือ ต้องมีความอดทนในการฝึกตนเองเพื่อบรรลุจุดหมาย อันประกอบด้วยไม่ทำความชั่วโดยประการทั้งปวง การทำความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ การชำระจิตใจให้สะอาด บริสุทธิ์ และมีวิธีการเพื่อให้ถึงจุดหมายโดยอาศัยวิธีการไม่ว่าร้ายผู้อื่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น การสํารวมในปาติโมกข์ การรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร การอยู่ในสถานที่ที่สงัด และการบำเพ็ญภาวนาทางจิตอยู่เสมอ นอกจากนี้ สวณโมกขพลารามยังได้ยึดถือปณิธานของท่านพุทธทาส มี 3 ประการ คือ 1) ให้ศาสนิกทุกศาสนาเข้าถึงหัวใจศาสนาของตน 2) การทำความเข้าใจระหว่างศาสนา 3) การนำโลกออกมาเสียจากวัตถุนิยม ปณิธานสามประการนี้ ถือว่าเป็นอุดมการณ์ที่สำคัญของชุมชนสังฆะในสวณโมกขพลาราม

ความมีอยู่ของชุมชนสังฆะในสวณโมกขพลาราม สามารถมองได้ทั้งมิติเชิงพื้นที่ชุมชนในมิติเชิงหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน และในมิติของชุมชนแห่งการเรียนรู้ จากการศึกษพบว่าชุมชนสังฆะในสวณโมกขพลารามประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้ 1) การรวมกลุ่มของศาสนบุคคล คือ พระสงฆ์ผู้ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติเข้ามาเป็นสมาชิกของชุมชนสังฆะโดยผ่านวิธีอุปสมบทด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจา 2) มีหลักพระธรรมวินัยเป็นข้อปฏิบัติในชุมชน ลักษณะพระธรรม

วินัยเป็นทั้งข้อประพฤติปฏิบัติและข้อห้าม สมาชิกในชุมชนสังฆะจะต้องถือประพฤติปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน 3) มีอุดมการณ์ของชุมชนสังฆะ 4) มีบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชนสังฆะ โดยแยกเป็นบทบาทหน้าที่ในการศึกษาพัฒนาตนเองและการพัฒนาสังคม

ข้อเสนอแนะในการศึกษา ระบบชุมชนสังฆะเป็นรูปแบบของการพัฒนาสังคมรูปแบบหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่มของสมาชิกในชุมชนสังฆะ เพื่อให้สมาชิกได้เข้าถึงจุดมุ่งหมายหรืออุดมการณ์สูงสุดของชุมชน ดังนั้น ระบบชุมชนสังฆะจึงสามารถนำไปปรับปรุงใช้ในการพัฒนากับสังคมได้ทุกระดับ